

МІКРАТАПОНІМЫ МАЁЙ МЯСЦОВАСЦІ: ГЕАГРАФІЧНЫЯ НАЗВЫ ЗЭЛЬВЕНШЧЫНЫ

Паранюк К.А.,

студэнтка 1 курса лячэбнага факультэта

УА «Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт»

Кафедра сацыяльна-гуманітарных навук

Навуковы кіраўнік – к. гіст. н., дацэнт, заг. кафедры Сіткевіч С.А.

Адзін з вялікіх даследчыкаў, акадэмік Я. К. Грот пісаў, што тапанімічнае імя амаль ніколі не бывае выпадковым. У ім у асноўным адлюстроўваецца ці якая-небудзь прыкмета самога ўрочышча, ці характэрная рыса мясцовасці, ці намёк на паходжанне прадмета, ці нарэшце якая-небудзь акалічнасць, больш-менш цікавая для роздуму або фантазіі...

Тапаніміка вылучылася ў самастойную навуку ў пачатку 20 ст. На Беларусі даследаванні геаграфічных назваў пачаліся ў першай палове 19 ст. У 1830-1890 гг. тлумачылі сэнс асобных беларускіх тапонімаў З. Даленга-Хадакоўскі, П. М. Шпілеўскі, А. К. Кіркор, І. В. Турчыновіч.

Мэта дадзенай працы – сістэматызаваць матэрыялы пра назвы мікратапонімаў Зэльвеншчыны, растлумачыць іх паходжанне.

Паходжанне назвы Зэльва

Даследчыкі не аднойчы спрабавалі знайсці адказ на гэта пытанне, але да адзінства так і не прыйшлі. Вядомы беларускі тапаніміст В.А. Жучкевіч у кнізе “Чаму так названа” сцвярджае, што само слова “Зэльва” балцкага паходжання. Даслоўна ён піша так: “Зэльва – гарадскі пасёлак. Яна мае назву балцкага паходжання. Абазначае нейкую сельскагаспадарчую культуру. Назва мясцовасці, ракі і пасёлка мае аднолькавыя вытокі”. Другія ж мяркуюць, што назва мястэчка пайшла ад роду князёў Сапегаў, якія ў першай палове XVII ст. сталі ўладальнікамі Зэльвы. Справа ў тым, што ў маёнтку Сапегаў была алея, па баках якой размяшчаліся скульптуры львоў з адкрытымі па-шчамі – “зевамі”. Адсюль і назва – Зэльва – “зеў – льва”. Як бы і лагічна, але па часе не супадае. Наступны падыход – паселішча Зэльва атрымала сваю назву ад размяшчэння на рацэ Зяльвянцы, як Полацк – на Палоце, Пінск – на Піне і г.д.

Паходжанне некаторых назваў вёсак Зэльвеншчыны

Дзеркачы – назва, вытворная ад мянушкі і прозвішча Дзярках. Сэнсавае значэнне асновы – упарты.

Жадзейкі – назва ўтворана ад беларускай і літоўскай асноў жад, у беларускай мове – жадаць. Шырокае распаўсюджванне асновы ў старажытнарускіх уласных імёнах дае падставу звязваць яе сэнсавае значэнне з асновай жадан (жаданы госць, жаданы сын).

Кандакі – назва паходзіць ад прозвішча, утворанага ад слова царкоўнага паўсядзённага ўжытку, кандак – памочнік свяшчэнна служачага, запявала малітваў.

Клепачы – утворана ад назвы прафесіі, клепачы – тыя, хто кляпаў косы.

Ляхавічы – назва-этнонім. Ляхі – у мінулым паўсядзённая назва палякаў.

Малая Угрынь – назва вескі звязана з уграфінамі.

Паляжын – назва ўтворана ад тэрміна ляда – паляна. Вёска на адкрытай мясцовасці.

Пузікі – утворана ад мянушкі Пузік.

З гісторыі мясцовых мікратапонімаў

Астраўкі – лес. Лес выступае нібы астравамі.

Балотца – частка в. Самаравічы, якая размешчана на нізкай мясцовасці, на балоце.

Бумяхі – поле. Поле з кочкамі, якія нагадваюць мяхі з бульбай.

Васілеўшчына – поле. Назва паходзіць ад імя Васіль. На месцы поля стаяў маёнтак пана Васіля.

Вынасёлкі – частка в. Самаравічы, якая пабудавана крыху далей, як бы “вынесена за сяло”.

Гектары – лес. Назва ўтворана ад меры плошчы – гектар. На месцы леса раней была сенажаць, з якой пан даваў надзелы сялянам.

Гладкаўшчына – поле. Размешчана на раўнінай мясцовасці.

Дашаўка – поле. Мікратапонім паходзіць ад уласнага імя Даша. Пан падарыў сваёй дачцэ Дашы маёнтак з надзелям зямлі.

Двор – возера. На ўзбярэжжы возера размяшчаўся панскі двор.

Дубаўе – поле. Мікратапонім утвораны ад аднакаранёвага слова “дубрава”. На месцы поля расла дубрава.

Загуменна (загумна) – месца за хлявамі, за гумнамі.

Зарэчча – частка в. Самаравічы, якая будавалася пазней за ракою (спалучэнне назоўніка з прыназоўнікам).

Засёлка – частка в. Самаравічы, якая пасля дабудоўвалася за сялом (спалучэнне назоўніка з прыназоўнікам)

Казакі – поле. Назва вытворная ад мянушкі Казак. Некалі на месцы поля быў хутар.

Калішнеўка – сенажаць. Назва ўтворана ад куста “каліна”. Гэтая расліна аддзяляе сенажаць ад чыгункі.

Лагаўцы – частка в. Лебядзі. Называецца так, таму што знаходзіцца ў лагчыне.

Лозы – сенажаць. Назва паходзіць ад расліны “лаза”. На месцы сенажаці была ферма, вакол якой расла лаза.

Марцінаўка – рэчка. Мікратапонімы паходзіць ад назвы в. Марцінавіч, па якой працякае.

Мацкелеўшчына – поле. Утворана ад прозвішча былога ўладальніка поля Мацкель.

Павешана – лес. Як сцвярджаюць старажылы, у лесе некалі павесілася жанчына.

Прышчэпы – поле. Назва ўтворана ад тэрміна “прышчэпка” – штучная перасадка часткі адной расліны на іншую. На месцы поля быў сад, дзе прамынялася прышчэпка.

Смаленка – поле. Назва паходзіць ад слова “смала”. На месцы поля раней быў лес, у якім дабывалі жывіцу, смалу.

Сускіна – поле. Назва вытворная ад мянушкі былога ўладальніка Сускіна.

Цёшчын язык – дарога. Стромкая, крутая, мае цяжкі ўзгорысты пад'ём. Параўноўваецца з “вострым” цёшчыным языком.

У выніку даследавання геаграфічных назваў можна зрабіць вывады:

– мясцовыя назвы захоўваюць свой мясцовы каларыт, гісторыю развіцця пэўнай тэрыторыі;

– яны цесна звязаны з гістарычным развіццём грамадства, з людзьмі, якія жылі на гэтай мясцовасці, з традыцыямі, носьбітамі якіх яны з'яўляюцца.

Аднак яшчэ застаюцца недастаткова вывучанымі назвы самых дробных геаграфічных аб'ектаў, што, напэўна, павінна адкрыць новыя старонкі ў развіцці тапанімікі як навукі.

Літаратура:

1. Лыч, Л. М. Назвы зямлі беларускай / Л. М. Лыч. – Мінск: Універсітэцкая, 2002.
2. Жучкевіч, В. А. Кароткі тапанімічны слоўнік / В. А. Жучкевіч. – Мінск: Выдавецтва БДУ імя У. І. Леніна, 1974.
3. Беларуская энцыклапедыя: у 18 т. – Т. 14: Рэе – Слаявіна / рэдкал.: Г. П. Пашкоў [і інш.]. – Мінск: БелЭн, 2002. – Т. 14. – 512 с.

КОЛОРАТИВНЫЙ КУЛЬТУРНЫЙ КОД В ИНДИЙСКОЙ КУЛЬТУРЕ

Парикх Уржа,

студентка 3 курса факультета иностранных учащихся

УО «Гродненский государственный медицинский университет»

Кафедра русского и белорусского языков

Научный руководитель – старший преподаватель Флянтикова Е.В.

Цвета имеют значение для народа Индии. Цвета не только влияют на эмоции, но также имеют значение в религии и культуре.

На национальном флаге Индии верхняя полоса шафранового цвета указывает на силу и храбрость страны. Белая средняя полоса указывает на мир и истину с Дхарма-чакрой. Последняя полоса зеленого цвета показывает плодородие, рост и благоприятность земли.

Красный цвет в Индии символизирует огонь и чистоту, как и цвет богини Дурги, поэтому он является центральным мотивом супружества на индийских свадьбах.

Помимо белого цвета флага, белый цвет в Индии, как говорят, отталкивает свет и цвета, и поэтому его держат подальше от всех видов праздников, поскольку он означает траур.